

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI MARKAZIY BANKI VA TIJORAT
BANKLARI BUXGALTERIYA HISOBINING HISOBVARAQLAR
REJALARI: 2026 YILGI ISLOHOTLAR KONTEKSTIDA**

Boyqobulova Iroda

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Buxgalteriya hisobi va auditi kafedrasii
assistenti*

Xayrullayev Shoxrux

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki va tijorat banklarida qo‘llaniladigan buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasining 2026 yilda amalga oshirilgan tizimli o‘zgarishlarini keng qamrovli o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqotda Markaziy bank Boshqaruvining 2026 yil 16 fevraldagi 37/7-son qarori (ro‘yxat raqami 1834-12, 2026 yil 4 mart) bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi banklarida buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnoma”ga kiritilgan o‘zgartirish va qo‘shimchalar batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, 2026 yil yanvar oyida Markaziy bank obligatsiyalarining chiqarilishi va muomalada bo‘lishi tartibiga kiritilgan o‘zgartirishlar, moliyaviy hisobotning milliy standartlarini (MHMS) ishlab chiqish jarayoni hamda XVJning 2026 yil apreldagi O‘zbekiston bank tizimi bo‘yicha tavsiyalari o‘rganilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, 2026 yilgi islohotlarning asosiy yo‘nalishlari: buxgalteriya hisobini to‘liq elektron shaklga o‘tkazish va elektron raqamli imzo tizimini joriy etish; “tijorat banklari” atamasining “banklar” deb o‘zgartirilishi orqali mikromoliya banklarini yagona tizimga qamrab olish; Markaziy bankning Bank tizimi ma’lumotlar omboriga aktiv va majburiyatlar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni real vaqt rejimida uzatish tizimini joriy etish; valyuta

operatsiyalarini liberallashtirish va xorijiy investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda banklarning ichki hisob siyosatini mustahkamlashdan iborat.

Kalit soʻzlar: hisobvaraqlar rejasi, buxgalteriya hisobi, MHMS, valyuta operatsiyalari, elektron hujjat aylanishi, Markaziy bank, tijorat banklari, mikromoliya banklari, moliyaviy hisobot, XVJ tavsiyalari.

Аннотация: Данная научная статья посвящена всестороннему изучению систематических изменений, внесенных в план счетов учета, используемый в Центральном банке Республики Узбекистан и коммерческих банках в 2026 году. В исследовании представлен подробный анализ поправок и дополнений, внесенных в «Инструкцию по порядку ведения учета и организации бухгалтерской работы в банках Республики Узбекистан», утвержденную Постановлением Совета Центрального банка № 37/7 от 16 февраля 2026 года (регистрационный номер 1834-12, 4 марта 2026 года). Также были изучены поправки, внесенные в порядок выпуска и обращения облигаций Центрального банка в январе 2026 года, процесс разработки национальных стандартов финансовой отчетности (МСФО) и рекомендации МВФ по банковской системе Узбекистана в апреле 2026 года. По результатам исследования, основными направлениями реформ в 2026 году являются: полностью электронный учет и внедрение системы электронной цифровой подписи; включение микрофинансовых банков в единую систему путем замены термина «коммерческие банки» на «банки»; внедрение системы передачи информации об активах и пассивах в режиме реального времени в хранилище данных банковской системы Центрального банка; либерализация валютных операций и создание благоприятных условий для иностранных инвесторов; и укрепление внутренней учетной политики банков.

Ключевые слова: план счетов, бухгалтерский учет, МХМС, валютные операции, электронное документооборот, Центральный банк, коммерческие банки, микрофинансовые банки, финансовая отчетность, рекомендации МВФ.

Abstract: This scientific article is devoted to a comprehensive study of the systematic changes made in the chart of accounts of accounting used in the Central Bank of the Republic of Uzbekistan and commercial banks in 2026. The study provides a detailed analysis of the amendments and additions made to the “Instructions on the Procedure for Maintaining Accounting and Organizing Accounting Work in Banks of the Republic of Uzbekistan”, approved by the Resolution of the Board of the Central Bank No. 37/7 dated February 16, 2026 (registration number 1834-12, March 4, 2026). Also, the amendments made to the procedure for issuing and circulating Central Bank bonds in January 2026, the process of developing national financial reporting standards (IFRS), and the IMF recommendations on the banking system of Uzbekistan in April 2026 were studied. According to the results of the study, the main areas of reform in 2026 are: fully electronic accounting and the introduction of an electronic digital signature system; inclusion of microfinance banks in a single system by replacing the term “commercial banks” with “banks”; introduction of a system for real-time transmission of information on assets and liabilities to the Central Bank’s Banking System Data Warehouse; liberalization of currency transactions and creation of favorable conditions for foreign investors; and strengthening the internal accounting policy of banks.

Keywords: chart of accounts, accounting, МНМС, currency transactions, electronic document management, Central Bank, commercial banks, microfinance banks, financial reporting, IMF recommendations.

Kirish

Buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasi bank faoliyatining asosiy tayanchi bo‘lib, moliyaviy operatsiyalarni tizimlashtirish, ularni guruhlash, umumlashtirish va hisobot shakllarini shakllantirish uchun xizmat qiladi. O‘zbekiston Respublikasida bank tizimining jadal isloh qilinishi, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) o‘tish jarayoni va raqamli iqtisodiyotga o‘tish hisobvaraqlar rejasini doimiy ravishda takomillashtirishni taqozo etadi. 2020-2025 yillarga mo‘ljallangan Bank tizimini isloh qilish strategiyasi doirasida amalga oshirilgan islohotlar bank tizimida davlat ulushini qisqartirish, imtiyozli kreditlash dasturlarini bosqichma-bosqich tugatish va banklarning moliyaviy barqarorligini oshirishga qaratilgan edi. 2026 yil bank buxgalteriyasi sohasida muhim o‘zgarishlar yili bo‘ldi. Markaziy bank tomonidan 2026 yil 16 fevralda 37/7-son qaror qabul qilinib, u 2026 yil 4 martda Adliya vazirligida ro‘yxatdan o‘tkazildi (ro‘yxat raqami 1834-12). Ushbu qaror bilan 2008 yil 3 maydagi 11/5-son qaror bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi banklarida buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnomaga”ga muhim o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritildi. Bundan tashqari, 2026 yil yanvar oyida Markaziy bank Boshqaruvining 37/4-son qarori bilan Markaziy bank obligatsiyalarining chiqarilishi va muomalada bo‘lishi tartibiga o‘zgartirishlar kiritildi (ro‘yxat raqami 3080-2). Ushbu o‘zgartirishlar bank tizimi likvidligini tartibga solish hamda pul-kredit siyosati foiz instrumentlari samaradorligini oshirishga qaratilgan bo‘lib, ular hisobvaraqlar rejasining qimmatli qog‘ozlar bilan bog‘liq hisobvaraqlar faoliyatiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Shuningdek, 2026 yil aprel oyida Xalqaro valyuta jamg‘armasi (XVJ) missiyasi O‘zbekistonda bo‘lib, bank tizimini isloh qilish bo‘yicha qator tavsiyalar berdi.

XVJ mutaxassislari tizimli ahamiyatga ega davlat banklarini xususiylashtirishni jadallashtirish, direktiv va imtiyozli kreditlash dasturlarini

bosqichma-bosqich tugatish, Markaziy bankning operatsion mustaqilligini ta'minlash hamda aktivlarning to'g'ri tasniflanishini ta'minlash zarurligini ta'kidladilar [5]. Ushbu tavsiyalar bank buxgalteriyasi va hisobvaraqlar rejasini yanada takomillashtirishning muhim yo'nalishlarini belgilab berdi.

Adabiyotlar sharhi

Bank buxgalteriyasi va hisobvaraqlar rejaları transformatsiyasi masalalari bir qator xorijiy va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. O'zbekistonlik olimlar tomonidan banklarda buxgalteriya hujjatlarini yuritish va hujjatlar aylanishini takomillashtirish masalalari tadqiq qilingan. Ushbu tadqiqotlarda raqamli iqtisodiyot sharoitida bank hujjatlarini elektron shaklga o'tkazish, hujjatlar aylanishini avtomatlashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, banklararo operatsiyalarni soddalashtirish, mijozlarga xizmat ko'rsatish vaqtini qisqartirish hamda xarajatlarni optimallashtirishda elektron hujjat aylanishining ahamiyati yoritilgan. Xalqaro tajribada bank buxgalteriyasining o'ziga xos jihatlari va alohida hisobvaraqlar rejasiga bo'lgan ehtiyoj bir qator tadqiqotlarda asoslab berilgan. Tizimli ahamiyatga ega banklarning moliyaviy hisoboti va ularning buxgalteriya siyosati bank tizimining barqarorligini ta'minlashda muhim omil sifatida baholanadi. XVJning 2026 yil aprel oyidagi hisobotida ta'kidlanganidek, "DTBlarini isloh qilish va xususiylashtirishni jadallashtirish moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda resurslarni taqsimlash samaradorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega". Ushbu tavsiyalar banklarning buxgalteriya hisobi tizimiga bo'lgan talablarni yanada oshiradi.

Shuningdek, 2025-2026 yillarda Moliyaviy hisobotning milliy standartlari (MHMS) ishlab chiqilmoqda. Ushbu standartlar moliyaviy hisobotning konseptual asoslari, aktivlar, majburiyatlar va kapital hisobi, moliyaviy instrumentlar, daromadlar, xarajatlar va moliyaviy natijalar hamda kichik tadbirkorlik subyektlari

uchun soddalashtirilgan hisob kabi yo‘nalishlarni qamrab oladi. MHMSning joriy etilishi amaldagi BHMSlarni yagona tizimga birlashtiradi va xalqaro standartlar (IFRS, IAS, IFRS for SMEs) bilan uyg‘unlikni ta‘minlaydi. O‘zbekiston bank tizimini isloh qilish strategiyasi doirasida 2020-2025 yillarda bank tizimida davlat ulushini qisqartirish, banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish va bank xizmatlari ommabopligini kengaytirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi. Ushbu strategiyaning asosiy yo‘nalishlari: bank tizimining samaradorligini oshirish, banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish, bank xizmatlari ommabopligini oshirish va bank tizimida davlat ulushini qisqartirishdan iborat edi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda asosan normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va hujjatlarni o‘rganish usullari qo‘llanilgan. Tadqiqotning asosiy manbalari sifatida quyidagilar xizmat qilgan:

1. Markaziy bankning 2026 yil 16 fevraldagi 37/7-son qarori va unga ilova;
  2. Markaziy bankning 2026 yil 5 yanvardagi 37/4-son qarori (Markaziy bank obligatsiyalari to‘g‘risida);
  3. Iqtisodiyot va moliya vazirligining MHMS bo‘yicha hujjatlari;
  4. XVJning 2026 yil aprel oyidagi O‘zbekiston bank tizimi bo‘yicha hisoboti
  5. 2020-2025 yillardagi Bank tizimini isloh qilish strategiyasi hujjatlari
  6. 2008 yildagi asosiy yo‘riqnoma va unga kiritilgan oldingi o‘zgartirishlar.
- Tadqiqotda 2026 yilgi o‘zgarishlarning hisobvaraqlar rejasi va bank buxgalteriyasiga ta‘siri tizimli ravishda tahlil qilingan.

Muhokama

Buxgalteriya hisobini elektron shaklga o‘tkazish: normativ asos va amaliy ahamiyat

2026 yilgi islohotlarning eng muhim yo‘nalishlaridan biri buxgalteriya hisobini raqamlashtirishdir. 1834-12-son qarorga asosan, Yo‘riqnomaning 3-bandining ikkinchi xatboshisiga quyidagi muhim qo‘shimcha kiritildi:

“Banklar ushbu Yo‘riqnomada belgilangan qoidalar doirasida o‘zlarining ish xususiyatlarini hisobga olgan holda filial, bank xizmatlari ofisi va boshqa shoxobchalar faoliyatida buxgalteriya hisobini aniq va to‘liq yuritilishi va ichki nazorat samaradorligini ta‘minlash maqsadida hamda ularning daromad va xarajatlari hisobini to‘g‘ri yuritish, moliyaviy va soliq hisobotlarini o‘z vaqtida tayyorlash va taqdim qilish, shuningdek to‘lov hujjatlarini tikish va saqlash yoxud ularni dasturiy ravishda elektron shakllantirish hamda elektron raqamli imzo orqali rasmiylashtirish tartibotlarini belgilovchi ichki hisob siyosatini ishlab chiqishlari lozim.”

Ushbu o‘zgartirish muhim yangilik sifatida quyidagilarni nazarda tutadi:

- Elektron hujjat aylanishi: Endilikda banklar to‘lov hujjatlarini qog‘oz shaklda saqlash bilan bir qatorda, ularni dasturiy ravishda elektron shakllantirishi va elektron raqamli imzo orqali rasmiylashtirishi mumkin. Bu banklarda hujjat aylanishini sezilarli darajada tezlashtiradi.

- Elektron hujjatlarning huquqiy maqomi: Elektron raqamli imzo bilan tasdiqlangan elektron hujjatlar qog‘oz shaklidagi hujjatlarga tenglashtiriladi. Bu bank operatsiyalarining huquqiy kafolatlarini saqlagan holda ularni raqamlashtirish imkonini beradi.

- Hujjatlarni saqlash tartibi: Bank xizmatlari ofislarida kunlik buxgalteriya hujjatlari yig‘majildi shakllantirilib, dasturiy tizimda saqlanadi. Qog‘oz shaklidagi

hujjatlar esa bir oyda kamida bir marta saqlash uchun bankka (filialga) yetkazilishi lozim.

· Ichki hisob siyosati: Har bir bank o‘z ichki hujjatlarida elektron hujjat aylanishi va rasmiylashtirish tartibotlarini aniq belgilab qo‘yishi shart [1].

Ushbu o‘zgarish banklarda operatsion samaradorlikni oshirish, xatoliklarni kamaytirish, hujjatlarni qidirish va saqlash xarajatlarini optimallashtirish hamda mijozlarga xizmat ko‘rsatish vaqtini qisqartirish kabi afzalliklarga ega. Tadqiqotchilar tomonidan ta’kidlanganidek, “raqamli iqtisodiyot sharoitida bank hujjatlarini elektron shaklga o‘tkazish, hujjatlar aylanishini avtomatlashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirish” bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

“Tijorat banklari” atamasining “banklar” deb o‘zgartirilishi: tizimli yondashuv

2026 yilgi qarorning yana bir muhim jihati – terminologik o‘zgarishdir. Yo‘riqnomaning Muqaddimasida:

“Mazkur Yo‘riqnoma tijorat banklari, shu jumladan mikromoliya banklari (bundan buyon matnda bank deb yuritiladi) uchun majburiy bo‘lgan buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish tartibini belgilaydi.”

Shuningdek, Yo‘riqnomaning turli bandlarida “tijorat banklari” degan so‘zlar “banklar” degan so‘z bilan almashtirildi. Ushbu o‘zgarishning ahamiyati shundaki:

· Mikromoliya banklarini qamrab olish: Endilikda buxgalteriya hisobini yuritish tartibi nafaqat klassik tijorat banklari, balki mikromoliya banklari uchun ham majburiy bo‘ldi. Bu bank tizimining barcha ishtirokchilari uchun yagona metodologik asosni yaratadi.

- Normativ birlik: Barcha banklar uchun yagona qoidalarning joriy etilishi bank tizimining boshqaruv samaradorligini oshiradi va Markaziy bankning nazorat funksiyasini kuchaytiradi.

- Xalqaro tajriba: Ko‘pgina rivojlangan mamlakatlarda mikro va tijorat banklari uchun yagona buxgalteriya standartlari qo‘llaniladi. Ushbu o‘zgarish O‘zbekiston bank tizimini xalqaro amaliyotga yaqinlashtiradi.

Real vaqt rejimida ma’lumotlar almashinuvi tizimi

Qarorning yana bir muhim yangiligi – banklarning ish kunini boshlash tartibi bilan bog‘liq o‘zgarishdir:

“Banklar yangi ish kunini O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankning Hisob-kitoblar markazida (bundan buyon matnda HKM deb yuritiladi) ochilgan (“21302-Rezident bankning vakillik hisobvarag‘i”) tashqi vakillik hisobvarag‘ining kun boshiga aylanma va qoldiq summalarini, o‘zlarining (“10301-Markaziy bankdagi vakillik hisobvarag‘idan olinishi lozim bo‘lgan mablag‘lar — Nostro”) ichki vakillik hisobvarag‘ining aylanma va qoldiq summalari bilan mosligini tekshirish bilan boshlashadi. Ichki va tashqi vakillik hisobvarag‘i aylanma va qoldiq summalarini mosligini tasdiqlash uchun HKMga elektron fayl yuboradi;”

Ushbu tartib quyidagi muhim jihatlarni o‘z ichiga oladi:

- Avtomatlashtirilgan tekshiruv: Vakillik hisobvaraqlari qoldiqlarining mosligini tekshirish elektron fayl yuborish orqali amalga oshiriladi. Bu jarayonning tezligi va aniqligini oshiradi.

- Real vaqt rejimi: Ma’lumotlar almashinuvi real vaqt rejimida amalga oshiriladi, bu esa banklar va Markaziy bank o‘rtasidagi axborot almashinuvini jadallashtiradi.

· Xatoliklarni oldini olish: Hisobvaraqlar qoldiqlari o'rtasidagi farqlar aniqlangan taqdirda, ular tezkor ravishda bartaraf etiladi.

Ushbu tizim orqali Markaziy bank bank tizimining holatini real vaqt rejimida kuzatish, tahlil qilish va zarur choralarni o'z vaqtida ko'rish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Filiallararo hisob-kitoblar tizimining takomillashtirilishi

Qarorda filiallararo hisob-kitoblar tizimi ham takomillashtirilgan:

“Filiallari mavjud bank filiallariga “To'lov markazi”da ochilgan tashqi hisobvaraqlar (“22204-Bosh ofis/filiallarga filiallar va banklararo hisob-kitoblar bo'yicha to'lanadigan mablag'lar”) va filiallarda ochilgan ichki hisobvaraqlar (“16103-Bosh ofis/filiallardan filiallar va banklararo hisob-kitoblar bo'yicha olinadigan mablag'lar”) qoldiq summasini mosligini tasdiqlash Bosh bank tomonidan amalga oshiriladi.”

Muhim qoida sifatida:

“Ushbu hisobvaraqlar aylanma va qoldiq summolari o'rtasida farq mavjud bo'lsa, mazkur filialga uni bartaraf etmaguncha filiallararo va banklararo to'lovlarni amalga oshirish va yangi kunga o'tib ishlashga ruxsat etilmaydi.”

Ushbu qat'iy qoida filiallararo hisob-kitoblarning aniqligi va o'z vaqtida bajarilishini ta'minlaydi, bu esa butun bank tizimining uzluksiz ishlashi uchun muhim ahamiyatga ega.

Markaziy bank obligatsiyalari tizimidagi o'zgarishlar

2026 yil yanvar oyida qabul qilingan 37/4-son qaror bilan Markaziy bank obligatsiyalari tizimiga muhim o'zgartirishlar kiritildi. Nizomning muqaddimasida:

“Mazkur Nizom O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan bank tizimi likvidligini tartibga solish hamda pul-kredit siyosati foiz instrumentlari samaradorligini oshirish maqsadida Markaziy bank obligatsiyalarini muomalaga chiqarish, joylashtirish va so‘ndirish tartibini belgilaydi.”

Asosiy yangiliklar:

- Valyuta birjasi tushunchasining kengaytirilishi: Valyuta birjasi endilikda “chet el valyutasi, davlat qimmatli qog‘ozlari, moliyaviy hosila instrumentlari (derivativlar) oldi-sotdisi hamda ular bilan bog‘liq boshqa birja bitimlari bo‘yicha birja savdolarini, shuningdek banklararo pul bozorini hamda Markaziy bankning tijorat banklari, shu jumladan, mikromoliya banklari bilan amalga oshiriladigan kredit va depozit auksionlarini tashkil etuvchi yuridik shaxs” deb ta’riflanadi.

- Yangi institutlarning joriy etilishi: “Milliy kliring markazi” va “Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi” tushunchalari kiritilib, ularning funksiyalari belgilangan.

- Bosh bitim tizimi: Markaziy bank bilan banklar, shuningdek banklar bilan valyuta birjasi, markaziy depozitariy va milliy kliring markazi o‘rtasida tuziladigan Bosh bitim tushunchasi kiritilgan.

- Diler tizimi: Bosh bitim asosida obligatsiyalar bilan bog‘liq operatsiyalarni amalga oshiruvchi banklar “diler” deb ataladi.

Ushbu o‘zgarishlar hisobvaraqlar rejasining qimmatli qog‘ozlar bilan bog‘liq hisobvaraqlari (10700, 10800 va boshqalar) faoliyatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi va banklarning Markaziy bank obligatsiyalari bilan operatsiyalarini yanada tartibli va samarali amalga oshirish imkonini beradi.

XVJ tavsiyalari va ularning bank buxgalteriyasiga ta’siri

2026 yil aprel oyida Xalqaro valyuta jamg'armasi missiyasi O'zbekiston bank tizimi bo'yicha muhim tavsiyalar berdi. XVJ hisobotida quyidagi asosiy yo'nalishlar belgilangan:

- Xususiylashtirishni jadallashtirish: “DTBlarini isloh qilish va xususiylashtirishni jadallashtirish moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda resurslarni taqsimlash samaradorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.” Bu banklarning buxgalteriya hisobi tizimiga qo'yiladigan talablarni oshiradi.

- Imtiyozli kreditlash dasturlarini tugatish: Direktiv va imtiyozli kreditlash dasturlarini bosqichma-bosqich tugatish va ularning shaffofligini oshirish zarur. Bu hisobvaraqlar rejasining kredit hisobvaraqlari faoliyatiga ta'sir qiladi.

- Aktivlarni to'g'ri tasniflash: Aktivlarning to'g'ri tasniflanishini ta'minlash va to'lovga layoqatlilikni stress-testdan o'tkazish tizimini takomillashtirish lozim. Bu hisobvaraqlar rejasining aktivlarni tasniflash tizimiga yangi talablar qo'yadi.

- Valyuta risklarini boshqarish: “Ayirboshlash kursining moslashuvchanligi oshishi sharoitida xedjlanmagan qarz oluvchilarga valyuta kreditlari ajratish bilan bog'liq risklarga e'tibor qaratish muhim”.

Ushbu tavsiyalar bank buxgalteriyasining quyidagi yo'nalishlarini takomillashtirishni taqozo etadi:

- Kredit portfeli sifatini baholash va kutilayotgan zararlar (expected credit losses) hisobini yuritish;

- Valyuta operatsiyalarining hisobini yanada aniqroq yuritish;

- Aktivlarning adolatli qiymatini aniqlash tizimini takomillashtirish.

Natijalar

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatadi:

1. Raqamlashtirish sari qadam: 2026 yilgi islohotlar banklarda buxgalteriya hisobini to‘liq elektron shaklga o‘tkazish yo‘lida muhim bosqich bo‘ldi. Elektron hujjat aylanishi va elektron raqamli imzo tizimining joriy etilishi banklarning operatsion samaradorligini oshiradi.

2. Tizimli yondashuv: “Tijorat banklari” atamasining “banklar” deb o‘zgartirilishi va mikromoliya banklarining yagona tizimga qamrab olinishi bank tizimining barcha ishtirokchilari uchun yagona metodologik asosni yaratadi.

3. Real vaqt rejimidagi nazorat: Bank tizimi ma’lumotlar omboriga axborot uzatish tizimining joriy etilishi Markaziy bankning nazorat funksiyasini kuchaytiradi va bank tizimidagi risklarni o‘z vaqtida aniqlash imkonini beradi.

4. Obligatsiyalar bozorining rivojlanishi: Markaziy bank obligatsiyalari tizimiga kiritilgan o‘zgartirishlar bank tizimi likvidligini tartibga solish va pul-kredit siyosati samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

5. Xalqaro talablarga moslashish: XVJ tavsiyalari va MHMSning ishlab chiqilishi bank buxgalteriyasining metodologik asosini tubdan yangilaydi va uni xalqaro talablarga moslashtiradi.

Xulosa

2026 yil O‘zbekiston bank tizimida buxgalteriya hisobi va hisobvaraqlar rejasi sohasida muhim transformatsion yil bo‘ldi. Beshta asosiy yo‘nalishda – raqamlashtirish, tizimli yondashuv, real vaqt rejimida nazorat, obligatsiyalar bozorini rivojlantirish va xalqaro standartlarga o‘tish – amalga oshirilgan islohotlar bank tizimining zamonaviylashuvi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. 2026 yil 16 fevraldagi 37/7-son qarori bank buxgalteriyasining normativ-huquqiy bazasini yangi bosqichga olib chiqdi. Elektron hujjat aylanishining joriy etilishi, mikromoliya banklarining yagona tizimga qamrab olinishi, real vaqt rejimida ma’lumotlar almashinuvi tizimining yo‘lga qo‘yilishi – bularning barchasi bank

tizimining samaradorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlardir. XVJning 2026 yil aprel oyidagi tavsiyalari va MHMSning ishlab chiqilishi bank buxgalteriyasini yanada takomillashtirishning muhim yo‘nalishlarini belgilab berdi. Xususan, aktivlarni to‘g‘ri tasniflash, valyuta risklarini boshqarish va kutilayotgan zararlarni hisobga olish tizimini takomillashtirish dolzarb vazifalar bo‘lib qolmoqda.

Kelgusida quyidagi masalalarni o‘rganish maqsadga muvofiq:

1. MHMS to‘liq joriy etilgandan so‘ng hisobvaraqlar rejasining yangi tahririni tahlil qilish;
2. Raqamli so‘m (CBDC) muomalaga kiritilganda uning hisobi uchun hisobvaraqlar tizimini ishlab chiqish;
3. Elektron hujjat aylanishi tizimining bank auditi sifatiga ta‘sirini baholash;
4. XVJ tavsiyalari asosida banklarning aktivlarini tasniflash tizimini takomillashtirish yo‘llarini ishlab chiqish;
5. Mikromoliya banklarining buxgalteriya hisobi xususiyatlarini o‘rganish va ular uchun maxsus tavsiyalar ishlab chiqish.

Ushbu tadqiqot O‘zbekiston bank tizimida 2026 yilgi buxgalteriya islohotlarining mazmun-mohiyatini ochib beradi va ularning hisobvaraqlar rejasiga ta‘sirini tizimli ravishda tahlil qiladi.

Adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining 2026-yil 16-fevraldagi 37/7-son qarori bilan “O‘zbekiston Respublikasi banklarida buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnomaga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida” (ro‘yxat raqami 1834-12, 2026-yil 4-mart).

2. “Buxgalteriya hisobini yuritish bo‘yicha yo‘riqnomaga o‘zgartirish kiritildi”. Advice.uz, 2026-yil 6-mart.

3. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining 2026-yil 5-yanvardagi 37/4-son qarori bilan “O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki obligatsiyalarining chiqarilishi va muomalada bo‘lishi tartibi to‘g‘risidagi nizomga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida” (ro‘yxat raqami 3080-2, 2026-yil 24-yanvar).

4. “Moliyaviy hisobotning milliy standartlari: xalqaro amaliyotga muvofiq yangi bosqich”. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali, 2026-yil 22-yanvar.

5. “O‘zbekiston tizimli ahamiyatga ega davlat banklarini saqlab qolish rejalarini qayta ko‘rib chiqishi zarur — XVJ”. Gazeta.uz, 2026-yil 18-aprel [5].

6. “Banklarda buxgalteriya hujjatlari va hujjatlar aylanishini takomillashtirish masalalari”. Phoenix Publication, 2025.

7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining 2008-yil 3-maydagi 11/5-son qarori bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi banklarida buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnoma” (asosiy tahrir].

8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son “2020-2025 yillarga mo‘ljallangan O‘zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.

9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining 2021-yil 18-noyabrdagi 20/4-son “Tijorat banklarida buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi qarori (ro‘yxat raqami 3336, 2021-yil 26-noyabr)

10. “Majburiy rezervlarni saqlash va hisob-kitob davri taqvimi 2026”. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti, 2025-yil 25-dekabr.